

ภาคผนวก ก.

ตัวอย่างข้อมูลการศึกษาวิจัยภาคสนาม

ตัวอย่างข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยภาคสนาม ด้วยวิธีการสนทนาพูดคุยกับเด็กนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔/๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม แขวงบางด้วน เขต
ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๔ คน

๑) เด็กชายสุรุฒิ พลอยฉาย
(สัมภาษณ์เมื่อ ๔ กันยายน ๒๕๕๙)

ถาม : ชื่ออะไรครับ

ตอบ : ด.ช. สุรุฒิ พลอยฉาย ครับ

ถาม : อายุเท่าไรครับ

ตอบ : ๙ ขวบครับ

ถาม : เรียนอยู่โรงเรียนอะไรครับ

ตอบ : โรงเรียนวัดจันทร์ครับ จันทรประดิษฐาราม ครับ

ถาม : นี่เรียนวิชาอะไรลูก (ดูจากกระดาษข้อสอบที่อาจารย์ส่งคืน)

ตอบ : วิชาจริยะ ครับ

ถาม : วันนี้สอบหรือครับ

ตอบ : ครับ

ถาม : ทำไมถึงทำได้ ชอบวิชานี้มั๊ย

ตอบ : ชอบ

ถาม : ทำไมถึงชอบ

ตอบ : เพราะมีเรื่องราวของพระพุทธเจ้า

ถาม : รู้จักพระพุทธเจ้าได้อย่างไร

ตอบ : ดูในหนังสือครับ

ถาม : เคยดูการ์ตูนมั๊ยครับตอนที่ยังไม่มีหนังสือพระพุทธเจ้า หนูดูการ์ตูนรู้สึกราวไรบ้างสนุกมั๊ย

ตอบ : เทปไม่ชัด

ถาม : พระพุทธเจ้าสอนอะไร

ตอบ : สอนเรื่องความกตัญญู ครับ

ถาม : พระพุทธเจ้าสอนให้กตัญญูเรื่องอะไรเราจะนึกถึงใครก่อน

ตอบ : พ่อแม่ ครับ ยาย พี่น้อง

ถาม : นอกจากคนในครอบครัวแล้ว นึกถึงใครอีก

ตอบ : คุณครู

ถาม : ชอบตอนไหนมากที่สุด

ตอบ : ตอนที่ตรัสรู้

ถาม : ที่นั่น ดูจากอะไร เป็นหนังหรือดูจากทีวี

ตอบ : เป็นหนังของอินเดีย

ถาม : ก่อนหน้านี้ ที่รู้จักเรื่องพระพุทธเจ้า รู้มาจากอะไรสื่อไหน

ตอบ : เสียงแซดมากฟังไม่ชัด

ถาม : รักพระพุทธเจ้ามั๊ย

ตอบ : รัก

ถาม : ทำไมถึงรัก

ตอบ : เพราะนับถือศาสนา

ถาม : มีอะไรบ้าง ที่เรารู้จัก คำว่าศาสนา

ตอบ : มีพราหมณ์

ถาม : แล้วในพุทธศาสนา เรารู้จักอะไรบ้างมีบุคคลใครบ้าง

ตอบ : โภณทัตญะ วัตตะ ภัททิยะ อัสสชิ มหานามะ

ถาม : เป็นใคร

ตอบ : ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕

ถาม : พระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอะไร ที่สอนให้โภณทัตญะ

ตอบ : ไม่ได้ตอบ

ถาม : แล้วชอบใครมากที่สุด

ตอบ : โภณทัตญะ

ถาม : ทำไมถึงชอบ

ตอบ : โภณทัตญะ ได้ดวงตาเห็นธรรม

ถาม : พระพุทธเจ้ามีความพิเศษอะไร

ตอบ : สามารถมองเห็นการเวียนจบของจักรวาลได้

ถาม : อยากเก่งเหมือนท่านมั๊ย แล้วชอบอะไรท่านอีก

ตอบ : พยัคฆะ

ถาม : ท่านมีความสำคัญกับเรายังไงอีก

ตอบ : เพราะท่านเป็นพระศาสดาโลก

ถาม : พระพุทธเจ้าคือใคร

ตอบ : คือคนที่ทรมานตัวเอง

ถาม : ทรมานเพื่ออะไร

ตอบ : เพื่ออยากตรัสรู้

ถาม : ตรัสรู้อะไรตรัสรู้อย่างไร

ตอบ : นั่งใต้ต้น.....โพธิ์

ถาม : ตรัสรู้ที่เมืองอะไร

ตอบ : ที่ประเทศอินเดีย

ถาม : เกิดที่เมืองไร

ตอบ : ที่สวนแม่น้ำอะไรไม่รู้ เกิดมาก็เดินได้เลยเดินได้เจ็ดก้าว

ถาม : ประทับใจในความเป็นพระพุทธเจ้า ตั้งแต่แรกเกิด จนปรินิพพานอะไรบ้าง ถ้าทำได้อย่าง
พระพุทธเจ้า เราจะเป็นมัย เป็นตรงไหนท่าน

ตอบ : ตอนนั่งสมาธิครับ

ถาม : ทุกวันนี้ นั่งมัยลูก

ตอบ : นั่ง

ถาม : นั่งตอนไหน

ตอบ : ก่อนนอน

ถาม : แม่หนูทำด้วยมัย

ตอบ : ไม่ครับ

ถาม : หนูทำเอง มีพี่น้องมัยลูก

ตอบ : เป็นคนโต

ถาม : น้องทำตามมัย

ตอบ : ไม่ เล่นกัน

ถาม : คิดว่าจะบวชมัย โตขึ้น

ตอบ : น่าจะบวชครับ

ถาม : บวชยาวมัย หรือยังไม่รู้

ถาม : คิดว่าทรมานตนแบบพระพุทธเจ้า ทำมัย

ตอบ : ไม่ทำครับ

ถาม : แสดงว่าชอบตอนที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ ชอบปัญจวัคคีย์

ตอบ : ครับ ครับ

ถาม : พระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้จำได้มัย

ตอบ : คือ.....พระพุทธคือผู้ที่ตรัสรู้

ถาม : ตอบตามหัวใจของเราเลย สมมติเรานั่งสมาธิ รู้สึกอย่างไร

ตอบ : รู้สึก ไม่ค่อยคิด

ถาม : มีผลต่อการเรียนมัยครับ

ตอบ : มีครับ

ถาม : รู้จักบุญ รู้จักบาปมั้ย บุญคืออะไร บาปคืออะไร

ตอบ : บุญคือความดีที่เราสร้างขึ้นมา บาปคือความชั่วที่เราทำ

ถาม : รู้มั้ยว่าส่งผลถึงเรา เชื่อมั้ย

ตอบ : เชื่อมครับ

ถาม : เพราะอะไร

ตอบ : เพราะเราได้รับผลดี และผลร้าย

ถาม : เคยเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มั้ย

ตอบ : ไม่เคยครับ

ถาม : รู้สึกตั้งแต่ดูการ์ตูนไข่ม้อยชอบตัวการ์ตูนมั้ย

ตอบ : ชอบครับ

ถาม : ระหว่างหนังกับการ์ตูน ชอบแบบไหน

ตอบ : ชอบหนังมากกว่า

ถาม : ตอนแรกที่คุณการ์ตูน ประทับใจเหมือนหนังมั้ย

ตอบ : เหมือนครับ

ถาม : มีปาฏิหาริย์ไข่ม้อยชอบมั้ยตอนที่มิปาฏิหาริย์

ตอบ : ชอบครับ

ถาม : พูดถึงการ์ตูนที่หนูดู ซีรี่ย์การ์ตูน ภาพการ์ตูนต่างๆ ที่หนูชอบที่สุดคืออะไร

ตอบ : ชอบพระพุทธเจ้ามากกว่า

ถาม : ที่ชอบพระอะไร

ตอบ : เพราะเป็นวัชรธรรม

ถาม : แล้วอื่น เช่นการ์ตูนแอนิเมชั่นของมูฮุลาน

ตอบ : ชอบครับ ชอบ Sub ไทย

ถาม : Sub ไทย คืออะไร

ตอบ : ภาษาอังกฤษที่แปลเป็นไทย

ถาม : เกี่ยวกับอะไร ชอบเป็นซีรี่ย์โคเรม่อน ชอบมั้ย

ตอบ : ชอบครับ

ถาม : ชอบมินเนยมมั้ย

ตอบ : ไม่ค่อยชอบครับ

ถาม : เพราะอะไรไม่ชอบ

ตอบ : ชอบเคโระ

ถาม : เคยดูการ์ตูนอิคคิวซังมั้ย

ตอบ : เคยครับ

ถาม : ชอบมั้ย

ตอบ : ชอบ อิคคิวซัง

ถาม : ทำไมถึงชอบอิคคิวซัง

ตอบ : เป็นเณร ที่แบบพระพุทธรเจ้า

ถาม : ตอนที่หนูเรียน ระหว่างสัปดาห์ที่มีการ์ตูนอธิบาย กับไม่มีสื่อภาพประกอบ ชอบแบบไหน

ตอบ : ชอบแบบมีภาพประกอบมากกว่าครับ

ถาม : เพราะอะไร

ตอบ : ภาพมันสวยครับ

ถาม : ในภาพมันมีอะไรบ้าง ที่เราจำได้ ที่ว่าสวยๆ

ตอบ : ต้นไม้ สีต้นไม้ แม่น้ำสนามหญ้า ทางเดิน

ถาม : แล้วเรื่องล่ะ มีพระพุทธรเจ้า มี.....เป๋อมั้ย

ตอบ : ไม่เป๋อ ดุยังงี้ก็ไม่เป๋อ

ถาม : กรณีवादให้คุณเอามั้ย

ตอบ : เทปฟังไม่ชัดค่ะ

ถาม : ชอบวิชาอะไร

ตอบ : ภาษาไทย คณิต

ถาม : พุทธศาสนาไม่ชอบเหรอ

ตอบ : วิชาจริยธรรมก็ทำคะแนนได้ดีมากเลยนะ หนูคิดว่าทุกวันนี้เราอยากทำความดีเหมือนที่บอก

ถาม : สมมติว่ามีใครมาทำความดีให้เรา เราารู้สึกอย่างไร กับพ่อกับแม่ตอบแทนท่านด้วยวิธี

ตอบ : ช่วยได้ทุกอย่างก็ช่วย

ถาม แล้วตอบแทนคุณครูอย่างไร

ตอบ : ชอบคุณครูครับ

ถาม : นอกจากนั้นมียังมีอะไรอีก วิธี เคยช่วยงานมั้ย

ตอบ : เคยครับ ช่วยยกของครับ

ถาม : ครูใช้บ่อยมั้ย

ตอบ : ไม่ค่อยบ่อยครับ

ถาม : ตอนดูการ์ตูนพุทธรเจ้า ใจเรารู้สึกอย่างไร

ตอบ : ก็ดีครับ

ถาม : ตีอย่างไร ถึงตอนเครียด เครียดมั้ย

ตอบ : ไม่เครียดครับ

ถาม : ตอนที่พระเทพทัตถกัลลังหิณลงมารู้สึกโกรธมั๊ย

ตอบ : โกรธ

ถาม : ทำไมโกรธท่านล่ะ

ตอบ : ทำร้ายพระพุทธเจ้า

ถาม : พระเทพทัตถทำอะไรกับพระพุทธเจ้า ตอบ : กัลลังหิณลงมา

๒) เด็กหญิง โสภิตนภา สังข์กุล

(สัมภาษณ์เมื่อ ๔ กันยายน ๒๕๕๙)

ถาม : ชื่ออะไรค่ะ

ตอบ : ชื่อ เด็กหญิง โสภิตนภา สังข์กุลค่ะ

ถาม : อายุเท่าไรค่ะ

ตอบ : ๑๐ ขวบค่ะ

ถาม : อยู่ชั้นอะไรค่ะ

ตอบ : ป. ๔/๓ ค่ะ

ถาม : โรงเรียนอะไรค่ะ

ตอบ : โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามค่ะ

ถาม : ใครเป็นพระอาจารย์ค่ะ

ตอบ : คุณครูสมชาย..... พระอาจารย์สมชายค่ะ

ถาม : ชอบวิชานี้มั๊ยค่ะ

ตอบ : ชอบค่ะ

ถาม : รู้จักพุทธประวัติมั๊ย

ตอบ : ก็รู้อยู่นิดหนึ่ง

ถาม : ก่อนหน้านั้นหนูรู้จักใคร หนูสนใจตั้งแต่อายุเท่าไร

ตอบ : หนูอยากรู้ตั้งแต่อายุ ๕ ขวบ

ถาม : ใครเป็นคนแนะนำหนูค่ะ

ตอบ : แม่หนูค่ะ แม่หนูดูหนังเก่าๆหนูถามแม่ว่าพระพุทธเจ้าคือใครหรือค่ะ แม่บอกว่า ผู้มีบุญค่ะ

ถาม : หนูรักท่านมั๊ย

ตอบ : รักค่ะ

ถาม : รู้จักท่านตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และรู้สึกว่าเป็นการตุน หนูชอบมั๊ย

ตอบ : ไม่ชอบค่ะ ชอบดูหนังพระพุทธเจ้า และการตุนเป็นบางเรื่อง

ถาม : ชอบการ์ตูนเรื่องอะไร

ตอบ : ชอบพวกเจ้าหญิง เจ้าหญิงโซเฟีย

ถาม : ดูพระพุทเจ้าแล้วรู้สึกอย่างไร

ตอบ : รู้สึกมีความสุขค่ะ

ถาม : มีความสุขอย่างไร สุขแบบไหน

ตอบ : หนูอยากทำตามเหมือนพระพุทธเจ้า

ถาม : หนูอยากทำตามอะไรบ้าง ที่จะเป็นไอดอลของหนู

ตอบ : ทำความดี ช่วยเหลือผู้อื่น อยากให้พ่อแม่มีความสุข

ถาม : รู้จักศีล ๕ มัยค่ะ

ตอบ : ไม่ฆ่าสัตว์ใช้มัยค่ะ ไม่ขโมยของ

ถาม : ถ้าเลี้ยงสัตว์ถือว่าทรมาณสัตว์หรือเปล่า (ผู้ตอบมีสัตว์เลี้ยง (แมงกวา) ในห้องเรียนด้วย)

ตอบ : หนูเลี้ยงตั้งนานแล้วค่ะ ตั้งแต่สองขวบ

ถาม : ตัวนี้เหรอ เอ๊ย ไ้ตัวนี้อายุเท่าไร

ตอบ : ไม่ค่ะ แม่มันออกลูกมา ๕ ตัว

ถาม : มันชื่ออะไรอะ

ตอบ : ชื่อ ป๊ปปี้ (หรือบิวตี้) ค่ะ (ฟังไม่ชัด)

ถาม : แม่มันตายแล้วเหรอ เป็นอะไรตาย

ตอบ : แม่มันตายแล้ว ไม่กินข้าวแล้วมันก็ตาย

ถาม : ชอบตอนไหน ในหนังพระพุทธเจ้า

ตอบ : ชอบทุกตอนค่ะ แต่บางที่แม่พาไปไหนหนูก็ไม่ได้ดู

ถาม : ตอนไหนที่ประทับใจ ประทับใจอะไรพระพุทธเจ้า

ตอบ : ท่านเป็นคนดี มีบุญเยอะ ท่านแบ่งปันผู้อื่น (มีเมตตา ผู้สัมภาษณ์เสริม) ไม่ทำความชั่ว

ถาม : เคยกราบท่านมั๊ย ตอนไหนที่นึกถึงท่านบ้าง

ตอบ : ตอนนอน และก็ตอนเรียน

ถาม : ทำไมสอบได้คะแนนเต็มหมดเลยล่ะค่ะ

ตอบ : ไม่รู้ค่ะ ครูให้แกได้ค่ะ

ถาม : อยู่บ้านช่วยแม่ทำอะไรบ้าง

ตอบ : ช่วยทำทุกอย่างค่ะ ซักผ้า เลี้ยงน้อง ป้อนข้าวน้อง

ถาม : ตอนที่แม่สอนให้ดูหนัง กับระหว่างที่เรียน พระอาจารย์เอารูปภาพมาสอนมั๊ย

ตอบ : ไม่มีค่ะ

ถาม : แล้วเป๋อมี๊ระหว่างมีภาพ กับไม่มีภาพ

ตอบ : ก็พอพอกันค่ะ

ถาม : คิดว่าพระพุทธรูปเจ้าคือใคร

ตอบ : คือผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดค่ะ

ถาม : ดู เวิร์คพ้อยท์หรือเปล่า มหาศาสดาโลก

ตอบ : หนูชอบดูค่ะ หนูชอบฟังเพลง

ถาม : คิดว่าพระพุทธรูปเจ้าคือผู้ยิ่งใหญ่ที่สุด มีความสำคัญกับเรา กับโลกอย่างไรบ้าง

ตอบ : ช่วยสอนเราและช่วยสอนให้เราทำความดี ให้เราไม่ทุกข์ ให้เรามีแต่ความสุข

ถาม : สำคัญกับเราคนเดียวหรือ

ตอบ : สำคัญกับทุกคนค่ะ

ถาม : เราจะช่วยพระพุทธรูปเจ้าอย่างไรบ้าง

ตอบ : รักษาคำที่ท่านสอนไว้ และจะเป็นคนดีของชาติตลอดไปค่ะ

๓) เด็กชายเมธาวิ เอี่ยมสุดแสน

(สัมภาษณ์เมื่อ ๔ กันยายน ๒๕๕๙)

ถาม : ชื่ออะไรครับ

ตอบ : ชื่อเมธาวิ ครับ นามสกุล เอี่ยมสุดแสน

ถาม : อายุเท่าไร

ตอบ : ๑๐ ขวบครับ

ถาม : อยู่ชั้นอะไร โรงเรียนอะไร

ตอบ : ป. ๔/๓ โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม

ถาม : ใครเป็นพระอาจารย์สอนค่ะ

ตอบ : พระอาจารย์สมชายครับ

ถาม : หนูรู้จักพระพุทธรูปเจ้ามี๊

ตอบ : รู้จักครับ

ถาม : รู้จักตั้งแต่อายุเท่าไร

ตอบ : ตั้งแต่ตอน ป.๔ ครับ (ตอนนั้นก็อยู่ ป. ๔ แสดงว่าเพิ่งรู้จัก)

ถาม : ใครแนะนำครับ

ตอบ : แม่เปิดให้ดูครับ

ถาม : แม่เปิดเรื่องอะไร

ตอบ : พระพุทธรูปเจ้าศาสดามหาโลก

ถาม : เป็นการตุน

ตอบ : เป็นหนังครับ

ถาม : เคยดูลักษณะของการตุนมัย

ตอบ : เคยครับ

ถาม : แล้วหนังสือเคยอ่านมัย

ตอบ : ไม่ค่อยอ่านครับ

ถาม : ไม่ชอบใช้มัย

ตอบ : ครับ

ถาม : ระหว่างที่พระอาจารย์สอน มีภาพ กับไม่มีภาพให้ดู คิดว่าอย่างไรรู้เรื่องกว่ากัน

ตอบ : มีภาพครับ

ถาม : ภาพมันช่วยอะไรเราได้บ้าง

ตอบ : ช่วยให้การมองเห็นครับ

ถาม : เพื่ออะไร

ตอบ : เพื่อจะได้รู้ว่า คนไหนเป็นพระพุทธรเจ้า คนไหน เป็นคนไหนครับ

ถาม : พระพุทธรเจ้าแต่งตัวอย่างไร

ตอบ : มีพระจีวรครับ

ถาม : แต่พระองค์อื่นก็มีนะ

ตอบ : แต่พระพุทธรเจ้าจะมีหอยสังข์เป็นผมครับ

ถาม : เขาไม่เรียกหอยสังข์ เขาเรียกผมผมขมวดปม

ตอบ : คนมีผมแบบนี้เขาเรียกคนมีบุญครับ

ถาม : แล้วเจ้าเงาะมีบุญเปล่า

ตอบ : ผมไม่ค่อยรู้ครับ

ถาม : ประทับใจตอนไหนบ้าง

ตอบ : ตอนที่พระพุทธรเจ้าได้ตรัสรู้ครับ

ถาม : คำว่าตรัสรู้ ในความคิดของหนูคืออะไร

ตอบ : น่าจะเป็นการรู้ครับ และก็ตัดกิเลสออกไปให้หมด

ถาม : คิดว่าสำคัญมัย เรื่องตัดกิเลส

ตอบ : ครับ

ถาม : เราจะทำยังไงในชีวิตประจำวันได้บ้าง ในระดับเหมือนท่าน ทำได้มัย

ตอบ : ไม่รู้ครับ ไม่แน่ใจครับ

ถาม : รู้มัยว่ามีทางทำได้

ตอบ : ผมว่ามีแค่ ๑% ครับ

ถาม : ทำไมเข้าใจว่า ๑ %

ตอบ : เพราะผมไม่ค่อยจะมีความดีซึ้งเท่าไรครับ

ถาม : เมื่อรู้ว่าเราไม่มีความดี แล้วทำไมเราไม่ทำ

ตอบ : ผมพยายามทำครับ

ถาม : ทำแล้วไม่ดีกับคนอื่น หรือทำดีแล้ว เขาว่าเราไม่ดี

ตอบ : ผมก็แก้มึงเพื่อนนิดๆ หน่อยๆ ครับ

ถาม : (โดนไป ๑ ปี) ทำไมไปแก้มึงเพื่อนเขา ถ้าคนอื่นเขาแก้มึงเรา

ตอบ : แก้มึงคนอื่น ก็แก้มึงผมครับ

ถาม : อโหสิเป็นมัย

ตอบ : อโหสิเป็นครับ

ถาม : ในตามความคิดพระพุทธเจ้าคือใคร

ตอบ : พระพุทธเจ้าคือเจ้าชายสิทธัตถะ

ถาม : ในความคิดเรามีอีกมัย

ตอบ : ไม่มีแล้วครับ

ถาม : ท่านมีความสำคัญอย่างไรกับเรา

ตอบ : สร้างพระศาสนาพุทธครับ

ถาม : ท่านสร้างในเรื่องของอะไร

ตอบ : ความดีและกิเลสครับ

ถาม : และกิเลสทำไม...

ตอบ : ว่าผู้หญิง ๓ คน

ถาม : นาง ๓ ตัวนี้ทำไม...

ตอบ : มายั่ววนพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าไม่สนใจ

ถาม : เพราะอะไรถึงไม่สนใจ

ตอบ : เพราะพระพุทธเจ้าตัดกิเลสไปได้หมดแล้ว

ถาม : ถ้ามีคนมาทำอย่างนั้นกับเรา เราสนใจมัย

ตอบ : ไม่ครับ

ถาม : เพื่อนตีหัว ตีกลับเลย

ตอบ : ไม่ตี

ถาม : การตุนที่เราชอบ เป็นการตุนอะไร

ตอบ : สุโรโกะ โรบาสเก็ต ครับ

ถาม : คืออะไร

ตอบ : เป็นการเกี่ยวกับบาสครับ

ถาม : มีตัวการ์ตูนยังงี้ หน้าเป็นยังงี้ เก่งยังงี้

ตอบ : จะมีคนที่ชื่อ ฮุโรโกะ เขาเก่งบาส เขาสามารถปัดบอลไปตามทิศทางที่เขาอยากจะปัดได้

ถาม : เรื่องยาวมัย ดูก็วันจบ

ตอบ : ดูในโมเดิร์นไนน์ทีวี ตอนนี้ก็จบแล้วครับ

ถาม : ระหว่างเรื่องพระพุทเจ้า กับเรื่องนี้ หนูอันไหนสนุกกว่ากัน

ตอบ : พระพุทเจ้าสนุกกว่าครับ

ถาม : สนุกกว่าเธอ พระพุทเจ้าไม่ได้เตะบอล

ตอบ : ผมชอบเรื่องความดีมากกว่าครับ

ถาม : ความดีทำอะไรบ้าง เช่น ความดีของหนู

ตอบ : ความดีของผมก็ ทำบุญ ตักบาตร ไปกรวดน้ำให้พ่อ

ถาม : รู้มั๊ยว่า การทำความดี ทำได้ทางไหนบ้าง นอกจากทางกาย

ตอบ : ทางวาจา ทางใจ ครับ

ถาม : ทางใจ ทำยังงี้

ตอบ : ทางใจก็ไม่คิดที่จะทำชั่ว

ถาม : ไม่ทำชั่วเช่น ไม่แกล้งเพื่อน.....

ตอบ : ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต

ถาม : แล้วอะไรอีก

ตอบ : ไม่รังแกเพื่อนที่อ่อนแอกว่า

ถาม : ถ้าแข็งแรงกว่า เราทุบมัน

ตอบ : ไม่ครับ

ถาม : รู้จักความกตัญญูมั๊ย

ตอบ : รู้จักครับ

ถาม : เราคิดว่าจะตอบแทนบุญคุณให้ใครบ้าง

ตอบ : ให้แม่ครับ

ถาม : แม่ยังอยู่มั๊ย อายุเท่าไรแล้ว

ตอบ : ยังอยู่ครับ แม่อายุ ๕๒ ครับ

ถาม : แม่มีลูกกี่คน มีน้องมั๊ย

ตอบ : ไม่มีน้องครับ ผมเป็นลูกคนสุดท้อง

ถาม : เรากตัญญูกับแม่อังยังงี้บ้าง

ตอบ : ช่วยแม่เลี้ยงน้อง ภูบ้านครับ

ถาม : พวกกันไปทำบุญบ้างเปล่าครับ

ตอบ : ไปครับ

ถาม : เราได้อะไรจากเรื่องของพระพุทธเจ้า นอกจากความดี

ตอบ : ความซื่อสัตย์ครับ

ถาม : นอกจากพระพุทธเจ้าในพระพุทธศาสนา หนูรู้จักใครอีก

ตอบ : โกลนทัณณะ ครับ

ถาม : โกลนทัณณะ คือใคร

ตอบ : โกลนทัณณะ คือพระสงฆ์องค์แรกของโลกครับ

ถาม : แล้วมีใครอีก มีผู้หญิงมั๊ย มีผู้หญิงดีบ้างมั๊ย

ตอบ : เตวณะครับขอคิดก่อน..... พิมพา หรือเปล่าครับ

ถาม : ได้ พิมพาเป็นใครครับ

ตอบ : เป็นแฟนของพระพุทธเจ้า

ถาม : ท่านเก่งอย่างไร ท่านดีอย่างไร

ตอบ : ท่านทำความดีมาตลอด

ถาม : เช่นอะไร

ตอบ : ไม่ช่วยคนชั่ว

ถาม : หนูได้จากการดูพระพุทธเจ้า คือการทำความดี นอกจากการทำความดี ให้รู้จัก

ตอบ : การกตัญญูครับ

ถาม : แล้วก็คิดว่าสิ่งเหล่านี้เราทำได้มั๊ย

ตอบ : ไม่ค่อยมั่นใจเท่าไรครับ

ถาม : ทำไมล่ะ

ตอบ : ผมก็ต้องมีความช่วยเหลือในตัวเอง และก็ความดี

ถาม : รู้มั๊ยวิธีที่จะทำให้ความชั่วลดลงคืออะไร

ตอบ : ทำบุญ

ถาม : เราไม่รู้มั๊ยว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี พอรู้ว่าสิ่งไหนไม่ดี เราก็ไม่ทำ อันนี้คิด พยายามคิด

ตอบ : พยายามอยู่ครับ

๔) เด็กหญิงกัญญาดา บำรุงชน (สัมภาษณ์เมื่อ ๔ กันยายน ๒๕๕๙)

ถาม : ชื่ออะไร

ตอบ : เด็กหญิงกัญญาดา บำรุงชนค่ะ

ถาม : ชั้นอะไร โรงเรียนอะไรคะ

ตอบ : ป. ๔/๓ โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามค่ะ

ถาม : รู้จักพระพุทเจ้ามั๊ย

ตอบ : รู้จักค่ะ

ถาม : รู้จักได้อย่างไร จากไหน

ตอบ : รู้จักจากหนังสือค่ะ

ถาม : หนังสืออะไร หนังสือการ์ตูนหรือเปล่า รู้จักการ์ตูนมั๊ย เคยดูการ์ตูนพระพุทเจ้ามั๊ย

ตอบ : เคยค่ะ

ถาม : เคยเห็นหนังสือพระพุทเจ้ามั๊ย

ตอบ : เคยค่ะ

ถาม : เห็นแล้วรู้สึกอย่างไร อยากอ่านมั๊ย

ตอบ : อยากอ่านค่ะ

ถาม : แล้วได้มีโอกาสอ่านมั๊ย

ตอบ : อ่านค่ะ

ถาม : รู้สึกอย่างไรกับการที่ได้รู้เรื่องของท่าน

ตอบ : รู้สึกประทับใจ

ถาม : ประทับใจตรงไหน

ตอบ : ประทับใจที่ท่านเป็นพระพุทเจ้า

ถาม : คำว่าพระพุทเจ้าคืออะไร ตามความคิดความเข้าใจของหนู

ตอบ : คือผู้ยิ่งใหญ่ค่ะ

ถาม : ยิ่งใหญ่อะไรคะ

ตอบ : คนไทยนับถือทั่วประเทศ

ถาม : นอกจากคนไทยแล้วมีอย่างอื่นอีกมั๊ย

ตอบ : ทั้งโลก

ถาม : ประทับใจเรื่องอะไรอีกในท่าน

ตอบ : ท่านช่วยสัตว์ในป่า

ถาม : ตัวอะไรลูก

ตอบ : ท่านช่วยกวาง

ถาม : หนูคิดว่าพระพุทเจ้าท่านสำคัญอย่างไรแก่เรา

ตอบ : เป็นพระพุทเจ้าของคนไทยทุกคน

ถาม : ที่บ้านใส่บาตรมั๊ย

ตอบ : ใส

ถาม : สวดมนต์มัย หนุนับถือศาสนา

ตอบ : สวดค่ะ นับถือศาสนาพุทธ

ถาม : ความดีที่หนูทำทุกวันเนี่ย ทำอะไรบ้าง

ตอบ : ช่วยแม่ทำงาน

ถาม : ชอบการ์ตูนอะไรบ้างคะ

ตอบ : ชอบการ์ตูนพุทธเจ้า

ถาม : แล้วการ์ตูนอื่นล่ะชอบการ์ตูนอะไร

ตอบ : ชอบวิลเลียม ค่ะ

ถาม : แล้วเรื่องอื่นล่ะ

ตอบ : ชอบบาบี้

ถาม : ถ้าเราจะกตัญญูต่อพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ต้องทำอะไรบ้าง

ตอบ : ช่วย ชื้อ ถือของ ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน

ถาม : แล้วโตขึ้นล่ะ

ตอบ : โตขึ้นก็จะตั้งใจเรียน ชื้อบ้านให้แม่

ถาม : การทำความดีตามแนวพระพุทเจ้า หนูคิดว่าหนูทำความดีเรื่องอะไรบ้าง

ตอบ : ช่วยพ่อแม่ทำงาน ช่วยคนอื่นข้ามถนน

ถาม : ฆ่าสัตว์มัย รู้จักศีล ๕ มัย

ตอบ : ไม่.... รู้จัก

ถาม : ทำตามศีล ๕ ได้มัย

ตอบ : ได้

ถาม : หมดมัย

ตอบ : หมด

ถาม : โกหกเป็นมัย ตอบ : ไม่

ถาม : ศีล ๕ มีอะไรบ้าง

ตอบ : มีไม่พูดโกหก ไม่ดื่มสุรา ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ไม่เสพสารเสพติด

๕) เด็กหญิงมาริสา อินประเสริฐ

(สัมภาษณ์เมื่อ ๔ กันยายน ๒๕๕๙)

ถาม : รู้จักการ์ตูนพระพุทเจ้าหรือเปล่า

ตอบ : รู้จัก

ถาม : รู้จักนานหรือยัง

ตอบ : นานแล้วค่ะ

ถาม : ตั้งแต่อายุประมาณ จำได้มั๊ย

ตอบ : ตั้งแต่ตอน ป.๑

ถาม : ใครให้หนูดู

ตอบ : พระอาจารย์น้อยค่ะ

ถาม : พระอาจารย์น้อยวัดอะไรค่ะ

ตอบ : อยู่วัดจันทร์ประดิษฐารามค่ะ

ถาม : ตอนครั้งแรกที่หนูดู เราแปลกใจกับคนคนนี้นั้มั๊ย

ตอบ : แปลก

ถาม : รู้จักพระพุทธเจ้าหรือเปล่า

ตอบ : รู้จัก

ถาม : รู้จักด้วยวิธีการอย่างไร

ตอบ : ดูการ์ตูน

ถาม : เป็นรูปการ์ตูนเลยเหรอ

ตอบ : พระอาจารย์เปิดให้ดูครั้งตอน แล้วหนูก็รู้ว่าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร

ถาม : หนูประทับใจอะไรบ้างค่ะ ตอนที่ดูการ์ตูน นึกถึงอารมณ์ตอนนั้น

ตอบ : ก็รู้สึกมีความสุขที่ พระพุทธเจ้าส่งให้.....ให้คนที่ทำอะไร...ให้คนที่เค้า.... ไม่ใช่อะ... .นั่งสมาธิ
ค่ะจนถึงวันตายอะค่ะ

ถาม : แล้วคิดว่า การนั่งสมาธิคืออะไร

ตอบ : การทำให้จิตเรามีความสุขและนิ่ง

ถาม : หนูรู้ได้อย่างไรว่าจิตมีความสุขและนิ่ง

ตอบ : พอเรานั่งก็จะไม่มีใครมารบกวนค่ะ และก็นั่งก็จะนึกถึงพระพุทธศาสนา

ถาม : นิ่งและสงบ มันมีความรู้สึกอย่างไร

ตอบ : มันไม่มีใครมารบกวนค่ะ ว่าง

ถาม : แล้วนิ่ง ทำให้เราเรียนเก่งขึ้นมั๊ย

ตอบ : ไม่..ค่ะ

ถาม : จริงเหรอ

ตอบ : นิ่ง ทำให้มีความสุขค่ะ

ถาม : มีความสุขตอนที่เราได้ดูท่านไข่ม้อย แล้วนึกถึงอะไรเกี่ยวกับท่านอีก

ตอบ : ตอนที่ เค้าได้ดูคนที่เจ็บ ป่วย

ถาม : อ้อ เทวทูตทั้ง ๔ มีอะไรบ้าง

ตอบ : คนเจ็บ คนป่วย คนตาย และสมณะ

ถาม : พระพุทธเจ้าทำไมเห็นแล้วตกใจ

ตอบ : แล้วถามคนที่พาไปว่า คนทั้ง ๔ คน เป็นอะไร

ถาม : แล้วเค้าบอกว่าอย่างไร

ตอบ : ก็บอกว่า เป็นคนเจ็บ คนป่วย คนตาย และสมณะ

ถาม : หนูดูตอนนี้แล้วรู้สึกอย่างไรบ้าง กลัวมั๊ย

ตอบ : รู้สึก ความจริงก็ไม่เคยเห็น พระพุทธเจ้าไปเดินดูคนที่เจ็บ ป่วย

ถาม : รู้สึกรักท่านมั๊ย รักตรงไหนของท่าน

ตอบ : ท่านมีความอดทน

ถาม : และตรงไหนอีกที่เรารักท่าน

ตอบ : ทำให้เราบูชาได้

ถาม : ทุกวันนี้นึกถึงท่านบ้างหรือเปล่า

ตอบ : นึกค่ะ

ถาม : นึกถึงตอนไหน

ตอบ : ตอนที่สวดมนต์ก่อนนอนค่ะ

ถาม : นึกถึงหน้าไหน เป็นหน้าใคร

ตอบ : หน้าพระพุทธเจ้า

ถาม : องค์ไหน องค์ในทีวี ไข่ม้อย

ตอบ : (หัวเราะ) ค่ะ

ถาม : เคยดูหนังสือการ์ตูนพระพุทธเจ้ามั๊ย

ตอบ : เคยค่ะ

ถาม : ดูแล้วเป็นอย่างไร

ตอบ : มีตัวหนังสือเยอะค่ะ

ถาม : แล้วอ่านหมดมั๊ย

ตอบ : ไม่หมดค่ะ อ่านได้ครึ่งหนึ่ง

ถาม : ดูที่ไหน

ตอบ : ห้องสมุด

ถาม : แล้วตัวการ์ตูนที่เราดูครั้งแรก ที่พระอาจารย์เปิดให้ดู เราประทับใจตัวการ์ตูนตัวไหนบ้าง

ตอบ : พระพุทธเจ้า กับ โกณฑัญญะ

ถาม : โกณฑัญญะ เป็นใครลูก

ตอบ : เค้าเป็นคนที่กำลังเน็ดพระ

ถาม : อ้อ เป็นพระองค์แรก หลังจากนั้นเรารู้อะไรอีกวันปรินิพพาน ดูแล้วเป็นอย่างไงบ้าง ร้องไห้มั้ย

ตอบ : ไม่ร้องค่ะ (หัวเราะ หึ หึ)

ถาม : ไม่อิน ดูแล้วเฉยๆ แล้วใครดูด้วย

ตอบ : ดูกับน้องค่ะ

ถาม : แล้วน้องสนใจเปล่า

ตอบ : สนใจ ถามว่า คน พระพุทธเจ้า คือใคร

ถาม : แล้วหนูตอบว่าไงคะ

ตอบ : ก็เป็น เค้าเป็นคนที่ไม่เป็นพราหมณ์ แล้วไปถือศีลให้เป็นพระ

ถาม : แล้วมีความพิเศษอย่างไร เราารู้สึกว่าพระพุทธเจ้ามีความพิเศษอย่างไรกับเรา

ตอบ : เค้าทำให้เรากราบไหว้บูชาได้

ถาม : ท่านสอนอะไรบ้าง

ตอบ : ว่าอย่าทำบาป อย่าพูดคำหยาบ อย่าขโมยของคนอื่น

ถาม : ให้รู้จักศีล ๕ รู้จักเทวทัตมั้ย

ตอบ : ยังไม่ได้ดู

ถาม : คนในบ้านมีใครสนใจบ้าง นอกจากน้อง

ตอบ : แม่ พ่อ

ถาม : แม่ใส่บาตรมั้ย

ตอบ : ใส่ค่ะ ตอนเช้าก็จะพาใส่บาตร

ถาม : สวดมนต์หรือเปล่า

ตอบ : สวดค่ะ ย่าพาไปถือศีลที่วัดเขา....อะไรก็ไม่รู้

ถาม : ใส่ชุดขาว

ตอบ : ค่ะ ตอนตี ๕ ก็จะตื่นมาสวดมนต์

ถาม : คิดว่าเราจะกตัญญูกับใครบ้าง จะตอบแทนบุญคุณใครบ้าง ชีวิตนี้

ตอบ : พระพุทธเจ้าค่ะ

ถาม : ตอนแทนอย่างไร

ตอบ : เราจะไม่ลืมท่าน

ถาม : นอกจากไม่ลืมท่าน ทำอะไรอีก

ตอบ : จะกราบไหว้เขาไปตลอดค่ะ

ถาม : ส่วน พ่อ แม่ล่ะ

ตอบ : พ่อแม่เลี้ยงดูเรามาตั้งแต่เด็กจนโต เราจะตอบแทนค่ะ

ถาม : ถ้าเค้าตีเรา เราโกรธ เราเจ็บ เราแค้น เราด่ามั๊ย

ตอบ : ไม่ค่ะ

ถาม : แน่ใจ

ตอบ : ค่ะ เค้าตีเราเพราะรักค่ะ

ถาม : ชอบการต้อนอะไรบ้าง นอกจากพระพุทธเจ้า

ตอบ : มี โดเรมอน

ถาม : ชอบตอนไหน

ตอบ : ตอนที่โดเรมอนมีของวิเศษ

ถาม : พระพุทธเจ้าก็มีของวิเศษเหมือนกันนะ หนูซื้ออะไรค่ะ ชั้นอะไร

ตอบ : ชื่อมารีสา อินประเสริฐค่ะ ชั้น ป ๔/๓ ค่ะ

ถาม : หนูมีอะไรอยากจะบอกถึงท่านมั๊ย

ตอบ : อยากให้ท่านเป็นพระพุทธเจ้ากับเรานานๆ ค่ะ

ถาม : ถ้าท่านยืนอยู่ตรงนี้ อยากจะบอกอะไรอีก

ตอบ : อยากจะบอก ถ้าหนูทำความดี ขอให้ท่านส่งไปสวรรค์

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างหนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย